

Bemærkninger til forslaget

Grundloven har fra gammel tid indeholdt vandelkrav til folketingsmedlemmer.

I grundloven af 5. juni 1915 § 31, jfr. § 30, litra a, hed det således, at man ikke kunne være medlem af folketinget, hvis man »ved Dom er fundet skyldig i en i den offentlige mening vanærende handling uden at have faaet Æresoprejsning«.

Ved grundlovsforhandlingerne op til 1939 var der enighed om at lempe dette krav, og ved de grundlovsbestemmelser, der blev vedtaget i foråret 1939 af Rigsdagen (første gang 11. marts 1939) hed det i § 32, at medlemskab alene skulle være udelukket, hvis »vedkommende er straffet for en Handling, der i almindeligt Omdømme gør ham uværdig til paa det givne Tidspunkt at være Medlem af Rigsdagen«. Ved den samtidig udarbejdede Rigsdagsvalglov fastsattes, at der ikke kunne være tale om at forkaste medlemskab, medmindre der var idømt ubetinget straffefængsel i fire måneder eller derover.

De i 1939 vedtagne regler kom aldrig til at træde i kraft, fordi de faldt ved Christmas Møller-folkkeafstemningen som en helhed i det dengang udformede grundlovsforslag.

Grundloven af 5. juni 1953 gentog imidlertid alene med redaktionelle ændringer 1939-forslaget. Det hedder således i grundlovens § 30, stk. 1: »Valgbar til folketinget er enhver, som har valget til dette, medmindre vedkommende er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af folketinget.«

I § 33 hedder det herefter: »Folketinget afgør selv gyldigheden af sine medlemmers valg samt spørgsmål om, hvorvidt et medlem har mistet sin valgbarhed.«

Overensstemmende med den angivne historiske baggrund har den daværende formand for folketingets udvalg til valgs prøvelse, Poul Dam, den 26. november 1974 formuleret vurderingsretningslinjen som følger:

»Valgretsfortabende straffe vil i princippet være af den alvorlige karakter, der beskrives i valglovsændringen af 1939, selv om det må indrømmes, at grundlovsformuleringerne gør det muligt

for et folketing at anlægge et nyt skøn, i hvilken forbindelse man dog bør gøre sig klart, at et strengere skøn ikke er i overensstemmelse med de forudsætninger, der lå til grund for grundlovsreglerne.

I ordene »Almindeligt omdømme« må ligge et ønske om at understrege, at der ikke må tages hensyn til det forhold, at en vis del af offentligheden har et særlig strengt syn på de pågældende handlinger, men at en afgørelse, der fratager nogen hans valgbarhed, bør hvile på bred enighed, hvad også almindelige principper om mindretalsbeskyttelse må føre til.«

Der har været 22 sager siden grundlovsændringen af 1953. I de 3 sager var der idømt frihedsstraf, og i alle 3 sager mistedes folketingsmandatet.

I de resterende 19 sager var der tale om bøder, og i samtlige disse 19 sager bevaredes folketingsmandatet.

Der har ikke været nogen sag om fortabelse af folketingsmandatet, efter at Poul Dam i 1974 fremdrog den nævnte historiske sammenhæng, der burde indebære, at man undtagelsesfrit undlod at kassere folketingsmandatet ved en straf på mindre end fire måneders ubetinget fængsel, mens man foretog en konkret prøvelse ved længere straffe.

I så henseende har fremskridtspartiet i udvalgsbetænkning af 17. december 1973 udtalt:

»Fremskridtspartiets medlemmer af udvalget begrunder for deres vedkommende deres stillingtagen vedrørende Jens Maigaards medlemskab med, at meget store dele af befolkningen – formentlig langt størstedelen – overtræder indkomstskattelovgivningen. Det er herefter klart, at ingen overtrædelser af denne lovgivning kan henføres under grundlovens § 30, stk. 1's ord om, at vedkommende »i almindeligt omdømme« er uværdig til at være medlem af folketinget.« (Folketingstidende 1973-74, 2. samling, tillæg B, spalte 12).

Den bodedom, som overgik folketingsmedlem Mogens Glistrup den 17. februar 1978, kan derfor, hvis man vil henholde sig til den juridiske baggrund, ikke berettiget det flertal i folketinget, som er Glistrups personlige modstandere, til at komme